GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SĖ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicar

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 66. Vinerĭ, 21 Martie (2 Aprilie). 1886.

Nou abonamentŭ la „Gazeta Transilvaniei“.

Cu I Aprilie 1886 st. v., se va începe **unŭ nou abonamentŭ**. la care invitămŭ pe toţĭ onoraţii amicĭ şi sprijinitorĭ ai foiei nóstre.

Preţulŭ Abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei lunĭ **3 fl.**
„ şése „ **6** „
„ unŭ anŭ **12** „

Pentru România şi străinătate:

pe trei lunĭ **10 francĭ**
„ şése „ **20** „
„ unŭ anŭ **40** „

Abonarea se póte face mai uşorŭ şi mai repede prin **mandate postale**.

Abonaţilorŭ de pân'acum li-se recomanda a însemna pe cuponŭ numĕrulŭ făşiei sub care au primitŭ ḍiarulŭ.

Domnii ce se vorŭ aboná din nou sĕ binevoéscă a scrie adresa lămuritŭ şi a arĕta şi posta ultimă.

Administraţiunea.

Braşovŭ 20 Martie 1886.

In numĕrulŭ de erĭ amŭ amintitŭ importanta enunciaţiune, ce a făcut'o principele de Bismarck cu privire la relaţiunile germano-francese. Discursulŭ sĕu dela 26 Martie a deşteptatŭ legitime îngrijirĭ deórece elŭ descrie relaţiunea cu Francia într'unŭ modŭ puţinŭ satisfăcĕtorŭ pentru situaţiunea esterióră a Germaniei. Va interesa, suntemŭ sigurĭ, şi pe cetitorii noştri de a cunósce textulŭ părţii aceleia din cuvêntarea cancelarului, care se ocupă de actuala şi momentuósa cestiune a relaţiunilorŭ între Francesĭ şi Germanĭ. Principele de Bismarck după ce vorbì de eventualitatea unei schimbărĭ a constituţiunei germane, declarândŭ, că acésta nu se va face pe „cale nelegală,“ ḍise din cuvêntŭ în cuvêntŭ următórele:

„D-lorŭ! Imperiulŭ germanŭ póte fi espusŭ unorŭ pericule, ce nu isvorescŭ imediatŭ din relaţiunile nóstre interióre. Confederaţiunea germană de mai înainte, parlamentulŭ federalŭ dela Frankfurt (Frankfurter Bundestag), era asemenea basatŭ de mai înainte pe nesce contracte temeinice, dér în cele din urmă totuşĭ nu putù sĕ resiste nicĭ 24 de óre vêntului dela 1848, care nu era tocmai pré tare. Ḍicŭ că „nu era pré tare“ fiindcă nu se afla streinătatea la spatele lui. Cu tóte acestea confederaţiunea (Deutscher-Bund) s'ar fi desfiinţatŭ şi în anulŭ 1854 déca rĕsboiulŭ de Crimea s'ar fi desvoltatŭ astfelŭ ca Austria sĕ trécă cu totulŭ pe partea puterilorŭ apusene. In anulŭ 1866 confederaţiunea a fostŭ disolvată de Prusia în aplausele marei maiorităţĭ a naţiunei germane, pentru că n'a corĕspunsŭ aşteptărilorŭ naţiunei germane, n'a împlinitŭ trebuinţele ei, şi înainte de tóte, pentru că nu a ţinutŭ contŭ de reacţiune, de ponderositatea statelorŭ singuratice, de ponderositatea dinastielorŭ.“

„In anulŭ 1866 erau mai vêrtosŭ certe dinastice, carĭ desbinau Germania. La aceste certe s'au mai adausŭ şi altele interne, naţionale şi internaţionale. Avurămŭ atuncĭ la 1866 o mişcare socialistă, dér aceea nu era astfelŭ de desvoltată ca astăḍĭ, avurămŭ şi discompunerea naţională, ura între *Germanĭ* şi *Slavĭ* la noi *şi la amicii nostri*, dér nu era în aşa mĕsură desvoltată.“

„Nesce mişcărĭ marĭ europene ce s'arŭ ivi acum, arŭ puté dér sĕ fiă complicate prin desbinările ce înstrăinéză ţĕrile şi popórele una de alta. Mai departe vĕ aducŭ aminte de vremile primei revoluţiunĭ francese, când încă trăia Fridericŭ celŭ Mare şi când încă puţinĭ ómenĭ visau, că împeriulŭ germanŭ milenarŭ e aşa aprópe de finitulŭ sĕu. Primele rĕsbóie francese în 1792 au fostŭ conduse de o ideă politică despre care se ḍice cu nedreptŭ, că s'a împărtăşitŭ lumei întregĭ. Adevĕrŭ este însĕ că ideile, carĭ au adusŭ stégurile francese dela 1792 în ţéră, lupta contra monarchiei, a preoţimei şi a nobilimei, lupta pentru statulŭ alŭ treilea, a fostŭ unŭ *puternicŭ motorŭ spiritualŭ alŭ victoriilorŭ francese.*“

„Cine garantéză. că déca vomŭ avé érăşĭ rĕsboiŭ cu aceeaşĭ ţéră nu ni se va oferi *continuarea*, aşa ḍicêndŭ *a patra parte* a aceleiaşĭ opere, cine ne garantéză, că nu vomŭ vedé înscrise pe stégurile armatei inimice, *pe stégurile ei roşii ideile socialiste?*

„Astăḍĭ armata francesă stă faţă cu mişcările lucrătorilorŭ în Decazeville. Nu scimŭ cine va eşi în cele din urmă învingĕtorŭ din acéstă mişcare. Cu unŭ cuvêntŭ, déca ar veni érăşĭ *marĭ sguduirĭ europene*, ele vorŭ fi *cu multŭ mai complicate* ca cele trecute şi vorŭ fi în parte *de natură internaţională.* Spre a agrava asemenĭ mişcărĭ aşŭ dorì sĕ fiă tare imperiulŭ germanŭ.“

Amŭ avutŭ 15 anĭ pace, dér credŭ că nu amŭ folosit'o aşa cum trebuiá pentru întărirea imperiului, mai alesŭ pentru restabilirea mulţămirei prin micşorarea sarcinelorŭ publice, prin esecutarea reformelorŭ socialiste ce le-amŭ începutŭ. Dér mai avemŭ încă tempus utile. *Nu vĕdŭ încă unŭ periculŭ ce ne-arŭ ameninţá imediatŭ*, cu tóte că trebue s'o spunŭ, că în primăvéra anului 1870 asemenea n'am prevĕḍutŭ că în puţine lunĭ împrejurările se vorŭ schimba cu totulŭ.“

Discursulŭ deputatului Truţa.

(Şedinţa camerei din Pesta dela 10 Martie 1886.)

(Fine.)

On. dietă! Nouĕ dóră mai că ne-e mai greu de câtŭ d-vóstre, că acéstă patriă este constituită din mai multe naţionalităţĭ. (Ilaritate.) Fie toţĭ Maghiarĭ, fie toţĭ Germanĭ séu fie toţĭ Românĭ. (O voce: Credem!) Dară fiă o naţiune; pre noi ne dóre, că nu este aşa. Déca însĕ natura, sórtea, a dictatŭ astfelŭ, atuncĭ apoi este datorinţa bărbatului de statŭ a ţiné sémă de aceste împrejurărĭ şi a aduce în consonanţă viaţa poporului, a societăţiĭ cu ţintele statului. Insĕ direcţiunea politică de aḍĭ se abate de totŭ dela relaţiunile naturale, etnografice. In Ungaria se face o esperimentare cu ţinta de totŭ greşită, pentru că rătăcescŭ cei ce credŭ. că prin astfelŭ de disposiţiunĭ escepţionale ne vor înfricá. Noi n'avem ce ne teme nicĭ de efectul disposiţiunilorŭ cuprinse în acestŭ proectŭ de lege, pentru că ilegalitate nu suferimŭ, a doua pentru că astfelŭ de disposiţiunĭ, abusurĭ au esistatŭ şi până acuma la noi unde suntŭ naţionalităţĭ şi acele acuma se inaugureză în lege, a treia, pentru că noi nu avemŭ funcţiunarĭ. Ca se înşirŭ vr'o douĕ trei esemple, ajunge sĕ amintescŭ, că în comitatulŭ Albei-de-josŭ, cu 80% Românĭ, este unŭ unicŭ adjunct de pretore; în alŭ Uniădórei cu 85% Românĭ suntŭ şése funcţionarĭ inferiorĭ; în alŭ Aradului cu 72% Românĭ, este unŭ adjunct de pretore şi unŭ asesorŭ orfanalŭ, carĭ suntŭ Românĭ. On. dietă déră póte vedé că noi n'avemŭ funcţionarĭ, decĭ n'avemŭ sĕ fimŭ îngrijiţĭ de sórtea lorŭ. Insĕ resultatulŭ astortelŭ de disposiţiunĭ esceptionale va fi, că vomŭ sêmţí cum din ḍi în ḍi drepturile nóstre individuale şi politice vorŭ scădé, se vorŭ împuţina, fără ca sĕ ajungeţĭ scopulŭ, ce vi l'aţĭ propusŭ faţă de naţionalităţĭ. Nu ne tememŭ de efectulŭ acestui proiectŭ de lege, tocmai precum nu ne tememŭ nicĭ de diferitele reuniunĭ culturale, carĭ şĭ-au întinsŭ sfera de activitate în tóte direcţiunile; nu ne tememŭ pentru că naţionalităţile, deosebitŭ naţionalitatea română de seculĭ este unŭ poporŭ probatŭ.

Ca sĕ nu mergŭ mai îndereptŭ, voiu amintí numai că în seclulŭ alŭ 16-lea pe Românĭ i-a persecutatŭ reformatiunea, apoi catolicismulŭ şi, în fine, fuseră daţĭ sub hierarchia sêrbéscă, carea cu forţa a vrutŭ sĕ-i contopéscă în slavismŭ; a schimbatŭ numele lorŭ, liturgia în biserică; şi tóte aceste s'au întêmplatŭ atuncĭ, când noi gemeamŭ sub jugulŭ greu alŭ feudalismului, când nu ni se recunoscea încă nicĭ libertatea individuală.

Cu tóte acestea noi neclătinaţĭ ne-amŭ alipitŭ de patria, naţionalitatea şi de limba nóstră; şi tóte uneltirile carĭ au nisuitŭ a ne despoia de ele au rĕmasŭ zadarnice. Noi nicĭ nu suntemŭ contra reuniunilorŭ culturale pentru că dóră ne-amŭ teme de ele, ci numai pentru că scumpulŭ timpŭ, ce ar trebuí sĕ-lŭ întrebuinţămŭ spre progresarea nóstră materială şi spirituală, suntemŭ constrînşĭ a-lŭ prăda spre paralisarea străduinţei acestorŭ reuniunĭ culturale.

Nu mĕ îndoiescŭ, on. dietă, că din acestŭ proiectŭ de lege se va face lege; însĕ nicĭ prin acésta nu veţĭ dobêndi mai multă putere contra nóstră. Tótă puterea, esecutiva, legislativa şi justiţia şi pănă acuma a fostŭ dóră în mâna d-vóstrĕ, precum o aveţĭ şi astăḍĭ, o puteţĭ întrebuinţa contra nóstră; însĕ simţirea şi convingerea se póte suprima, înăbuşi, însĕ nicĭ când nu se póte ucide. Şi încă şi atuncĭ vomŭ rĕmâné neclătinaţĭ în alipirea nóstră nu numai cătră patria, naţionalitatea, şi cătră limba nóstră, ci vomŭ şi lupta ca dimpreună cu concetăţenii noştri Maghiarĭ sĕ ne simţimŭ bine aicĭ în acéstă patriă comună.

Madarász Iosif: In patria maghiară, nu în cea comună*!* (Sgomotŭ. S'auḍimŭ!)

Deputatulŭ P. *Truţa*: On. dietă, cu ocasiunea desbaterei trecute asupra bugetului, on. d-nŭ deputatŭ Desideriu Szilágyi, ne luândŭ în sémă déca gravaminele naţionalităţilorŭ suntŭ întemeiate séu ba, a statoritŭ o ideiă de statŭ şi declară, că celŭ ce acceptă acea ideiă de statŭ este cu noi, cine nu, cu acela ne vomŭ lua la luptă. Eu, on. dietă, negŭ că în patriă ar fi cineva mai bunŭ patriotŭ de cum suntemŭ noi, şi de cum suntŭ eu. Respingŭ pre fie cine, care ar culeza a ḍice, că eu nu mĕ lipescŭ cu tótă sinceritatea şi din totŭ sufletulŭ de acéstă patriă. *Insĕ o ideiă de statŭ, care ar cere dela noi dreptŭ jertfă naţionalitatea şi limba nóstră, o astfelŭ de ideiă de statŭ noi nu putemŭ accepta.* De bătutŭ nu ne vomŭ bate cu d-vóstră, pentru că n'avemŭ putere. Acéstă luptă numai morală póte fi; d-vóstrĕ vĕ veţĭ lupta pentru egemonia maghiară. noi pentru naţionalitatea şi limba nóstră; d-vóstrĕ ajutaţĭ de întregŭ aparatulŭ de putere alŭ statului, éră noi cu armele dreptului şi ale dreptăţii; d-vóstră veţĭ procede agresivŭ, noi simplu ne vomŭ apĕrá. (Ilaritate).

Insĕ care ar fi resultatulŭ luptei nefericite? Pentru că e faptă, că d-vóstră pre noi nu ne puteţĭ maghiarisa éră noi nu suntemŭ periculoşĭ pentru d-vóstrĕ; şi astfelŭ lupta ar fi numai în folosulŭ aceluia, care de seculĭ a avutŭ interesŭ, ca aceste douĕ rasse de popóre, celŭ maghiarŭ şi celŭ românŭ, în rĕsăritulŭ Europei, isolate între puterile cele marĭ, niciodată sĕ nu se pótă înţelege. Insĕ neîncetatŭ suntemŭ acusaţĭ că gravitămŭ în afară; déră de câte orĭ amŭ respinsŭ şi respingemŭ acea insinuaţiune nimenea niciodată n'a pututŭ cu unŭ unicŭ esemplu dovedi acéstă acusare. In faţa acestora însĕ o spunŭ cu tótă sinceritatea, d-vóstră v'aţĭ aliatŭ cu Germania, România, Serbia şt chiar şi cu Rusia, numai pentru ca aicĭ acasă sĕ puteţĭ apĕsa naţionalităţile. (Ilaritate viuă generală.)

On. dietă! Desŭ auḍimŭ aicĭ accentuându-se acusarea de nepatriotismŭ. La acésta n'aşŭ ḍice nicĭ unŭ cuvêntŭ, déca pre lângă acele dese acusărĭ măcarŭ o unică dată s'ar fi produsŭ vr'o dovadă. Eu însĕ declarŭ aicĭ, că noi naţionalităţile în acéstă patriă totdéuna amŭ fostŭ cu cea mai mare lealitate şi alipire cătră tronŭ şi cătră pămêntulŭ acestei patrie, şi suntemŭ cei mai credincioşĭ amicĭ ai naţiunii maghiare. Cu ea vremŭ sĕ trăimŭ în acéstă patriă şi recunóscemŭ ei întâetatea şi drepturile împreunate cu acésta, déră sclavĭ, sclavĭ politicĭ nu vremŭ sĕ fimŭ (Strigărĭ: Déră cine vrea? Mişcare.) căcĭ de câte orĭ patria a cerutŭ jertfe dela naţionalităţĭ, deosebitŭ dela Românĭ, fiă materiale, spirituale séu fisice jertfe, totdéuna fără şovăire le-au adusŭ şi le aducŭ; însĕ totodată au dreptulŭ a pretinde, ca în acéstă patriă comună, unde dimpreună cu concetăţenii lorŭ Maghiarĭ au luptatŭ pentru patriă; naţionalitatea şi limba lorŭ sĕ fiă asigurată, sĕ se împărtăşéscă şi ei de bunătăţile statului amĕsuratŭ jertfelorŭ aduse de ei.

Ni se imputá agitaţiune, că agităm contra naţiunei, contra rassei maghiare. Déca vreunulŭ sincerŭ şi consciinţiosŭ ar scruta lucrările, pre carĭ d-vóstră le numiţĭ agitaţiunĭ, vaţĭ convinge şi aţĭ găsi, că acele nu suntŭ agitaţiunĭ, ci numai manifestarea neîndestulirei şi a nedreptăţirilorŭ. Ci din contră nu esistă uriciune şi bălăcăritură — ertare pentru espresiune — pe care foile sĕ nu le arunce pre spinarea naţionalităţilorŭ, însĕ fără temeiu şi luate numai din vêntŭ. Spre ilustrare voiu aminti numai vr'o douĕ esemple. Astfelŭ s'a întêmplatŭ, că în primăvéra trecută în o fóiă cluşiană, în „Ellenzék,“ se publicase, că secretarulŭ episcopului din Gherla s'ar fi dusŭ într'o comună şi acolo ar fi agitatŭ poporulŭ contra Maghiarilorŭ. Acésta s'a tipăritŭ cu titere marĭ. Secretarulŭ cum cetesce acésta, numai de câtŭ scrie redacţiunii, că elŭ n'a fostŭ acolo şi rógă sĕ se facă rectificarea scirei; însĕ redactorulŭ ĭi rĕspunse, că nu-lŭ crede pănă când nu dovedesce. La acésta secretarulŭ episcopescŭ îşĭ cerù din Gherla atestatŭ, că tótă ḍiua a fostŭ în Gherla, şi decĭ nu-i adevĕratŭ, că a fostŭ în aceea comună şi că a agitatŭ acolo. Trimiţêndŭ redacţiunii acéstă declaraţiune, ea o publicá adăugêndŭ, că, ḍeu, se póte că tótă afacerea sĕ fiă numai o rătă-

cire, déră şi ea redacţiunea a împrumutatŭ scirea din „Egyetértés.“

Alta la mână. In comitatulŭ Cluşiului nesce jăfuitorĭ au atăcatŭ undeva între cucuruze pe unŭ cancelistŭ, şi numai decâtŭ se publică cu litere marĭ scirea, că »irredentiştii« lucră deja. Aşa informau opiniunea publică-însĕ puţine ḑile după aceea şi aduseră scirea, că atăcarea s'a comisŭ cu intenţiunea d'a jăfui.

Mai astă tómnă tóte ḑiarele rĕspândiră scirea, că în Ighiu au datŭ de 48 de lăḑĭ cu dinamită, că irredentiştii se organiséză deja, şi în sfêrşitŭ, têrêndŭ pre respectivii la judecătoriă, se dovedi, că au fostŭ numai patru lăḑĭ cu dinamită, şi că acele au fostŭ trimise pentru pescuire de păstrăvĭ.

Nu de multŭ a venitŭ dintr'unŭ satŭ de lângă Sighişóra, unde era comasaţiune şi unde, nu sciu, déră póte că este unŭ inginerŭ românŭ, a venitŭ scirea, că inginerulŭ a resculatŭ comunitatea contra dominiului şi contra maghiarimii. In fine s'a adeveritŭ, că acéstă scire este o scornitură.

Écă astfelŭ se informéză opiniunea publică contra naţionalitaţilorŭ.

Oratorulŭ amintesce apoi de unŭ articulŭ alŭ secretarului reuniunei de cultură din Cluşiu, Sándor Iosif, publicatŭ în »Budapesti Hirlap« dela 8 Martie. In acestŭ articulŭ se întortochiază unŭ articulŭ alŭ »Tribunei«, spunêndn-se neadevĕrurĭ şi calumnii. Rógă pe ministrulŭ sé asemene acestea şi sĕ se convingă cum se facŭ la noi informaţiunile şi opinia publică maghiară. Ḑice apoi că asigurarea esistenţei sale patria nóstră n'o póte afla, dêcâtŭ numai în buna înţelegere internă şi in concentrarea puterilorŭ.

Deórece acestŭ proiectŭ de lege este eflusulŭ unei politice, ce şi-a greşitŭ ţinta, şi nu este potrivitŭ a îndrepta defectele administraţiunii, ba nicĭ nu asigură validitarea practică a ordinei de dreptŭ şi a libertăţii, ci tocmai ţintesce la periclitarea şi nimicirea libertăţii, a drepturilorŭ individuale şi politice pre cum şi a autonomiei municipale, oratorulŭ nicĭ în gener nu acceptă proiectulŭ de lege.

SCIRILE ḐILEI.

»Egyetértés« scrie: „Valachii din Sigetulŭ Marmaţiei au datŭ o probă nouĕ despre dacoromânismulŭ lorŭ. Oraşulŭ adică a voitŭ se cumpere o grădină a scólei normale (preparandiă) pentru de a clădi acolo unŭ teatru ungurescŭ, care ar avea menirea sĕ propage „spiritulŭ maghiarŭ şi patrioticŭ.“ Comunitatea scolară însĕ a respinsŭ cererea oraşului cu maioritatea voturilorŭ. Nu putemŭ sĕ nu condamnămŭ purtarea familiei Mihalyi şi a mai multorŭ preoţĭ, carĭ în limba fanatică dacoromână au sbieratŭ, ca loculŭ sĕ nu sĕ vêndă Maghiarilorŭ. S'au aflatŭ însĕ şi vr'o câţĭ-va Românĭ oneştĭ ca Mihálka cu fiulŭ sĕu, preotulŭ românŭ Jódy ş. a. carĭ au condamnatŭ atitudinea lui Mihályi. E caracteristică vorbirea preotului Jódy, care ḑice între altele: „Sunt mândru, că ca Românŭ potŭ vota în contra d-vóstre carĭ nu sciţĭ alta, decâtŭ numai sĕ împedecaţĭ mişcarea culturală a Maghiarilorŭ. D-vóstră n'aţĭ umblatŭ în lume şi nu puteţĭ sĕ sciţĭ ce scopŭ nobilŭ are unŭ teatru ungurescŭ. Multŭ mai tare iubimŭ noi pe Valachii decâtŭ voi carĭ vĕ retrageţĭ dela orĭ ce mişcare culturală a fraţilorŭ Maghiarĭ şi carĭ jucaţĭ rolŭ totdéuna numai în acéstă haină îndoelnică.« Partida daco-românului Mihályi a scăpatŭ unŭ surisŭ drăcescŭ. Resultatulŭ a fostŭ, că partida „patriotică« a rĕmasŭ în minoritate, ér partida dacoromână a învinsŭ şi s'a dusŭ la rachiu.“ — Adevĕratŭ e părinte »Jody« că te-ai purtatŭ atâtŭ de »patrioticŭ? — Noi ţĭ-amŭ recomanda sĕ laşĭ crucea şi sĕ te facĭ actorŭ ungurescŭ ca sĕ te poţĭ nobilita împreună cu Mihálka. Familiei Mihályi, celorlalţĭ preoţĭ şi în genere maiorităţii cu dorŭ de inimă de nemulŭ lorŭ le dorimŭ tăriă în luptă contra adversarilorŭ némului românescŭ.

Poporaţiunea maghiară şi ruténă din comitatulŭ Sabolciu, Beregŭ, Ungŭ şi Zemplinŭ se pregătesce de a emigra în America din causa miseriei. Până acum 127 de familii suntŭ gata de plecare. Guvernulŭ se nisuesce a-i reţiné, dér locuitorii desperaţĭ de miseriă, stăruescŭ în hotărîrea lorŭ. — Şi şoviniştilorŭ le mai trebue tichiă de mărgăritarŭ — maghiarisare! Dă-le minte, Dómne!

—x—

Unŭ nou »Kulturegylet« s'a înfiinţatŭ în Ungaria de sudŭ între Sêrbĭ şi Croaţĭ. Scopulŭ acestei reuniunĭ este, după »Egyetértés“, a consolida naţia maghiară a rĕspândi cultura maghiară şi a câştiga pentru scopulŭ »patrioticŭ« pe elementele nemaghiare.« — Vorbă sĕ fiă!

—x—

Ni se scrie din Câmpiă cu data 28 Martie n.: „Până în timpulŭ de faţă nu eramŭ obicĭnuiţĭ sĕ audimŭ şi pe Maghiarĭ plângêndu-se de aceste triste timpurĭ, care în prima liniă apasă pe poporulŭ românŭ, şi numai în a doua şi pe sĕrăcimea maghiară. Că rĕu o ducŭ şi Maghiarii, ne-amŭ convinsŭ în séra de 24 Martie, când nisce Maghiarĭ sĕracĭ au venitŭ la unŭ economŭ românŭ sĕ céră ceva de mâncare şi sălaşŭ. Avêndŭ Românulŭ de comunŭ o inimă nobilă, i-a încuartiratŭ peste nópte ḑicêndŭ, că sălaşulŭ este alŭ lui Dumneḑeu. Fiindŭ din întêmplare şi eu acolo, am fostŭ silitŭ a vorbi unguresce, fiindŭ că aceştia nu pricepeau limba română, i-am întrebatŭ de unde suntŭ şi că de ce umblă p'aci? Bieţii ómenĭ îmĭ rĕspunseră că suntŭ din Iszlo şi că fiindŭ sĕmênăturile în véra trecută bătute de pétră, suntŭ siliţĭ a cutriera Câmpia, ca sĕ cerşéscă şi sĕ pótă trăi dintr'o ḑi într'alta, sĕ'şĭ pótă plăti dările, care în locŭ sĕ scadă se totŭ sporescŭ. S'au mai plânsŭ că'i cercetéză fórte desŭ esecutorii de dare, le iau vitele, aşternutulŭ din patŭ şi ultimulŭ grăunte. E durerosŭ, dér nu sunt pe deplinŭ convinsŭ, că óre nu cerşescŭ şi aceştia în favorulŭ »Kulturegyletului«? Părerea mea ar fi ca kulturegyletiştii sĕ ajutoreze sĕrăcimea maghiară, ér nu sĕ'şĭ bage nasulŭ unde nu le ferbe óla, şi sĕ nu se'ntindă a prinde stelele, luna şi sórele de pe cerŭ, că nu le vorŭ ajunge nicĭodată.“ — *Câmpeanulŭ.*

—x—

Aḑi pe la órele 11 înainte de améḑĭ doi cai dela o căruţă s'au spăriatŭ în piéţă şi trecêndŭ peste o bietă ţigancă, ce vindea lingurĭ, a rănit'o greu. In căruţă se afla o femeiă, căcĭ bărbatulŭ sărise josŭ de frică. Caii au fostŭ opriţĭ.

—x—

La 2[illegible], 27 şi 28 Martie n. comandantulŭ divisiei 35 de infanteriă, prinţulŭ Lobkowitz a inspectatŭ cu deamĕruntulŭ regimentele Nr. 50 şi 64 în Alba-Iulia la tirŭ şi pe loculŭ de esərciţiu. Comandantulŭ a lăudatŭ fórte multŭ aptitudinile acestorŭ douĕ regimente, care suntŭ românescĭ.

—x—

O fóiă ce apare, în Ungaria publică unŭ articulŭ, în care cetimŭ următórea proposiţiune: »O sută de Schillerĭ şi o sută de Grillparzerĭ nu potŭ cântări câtŭ unŭ Grigorie Csiky.“ Mai departe de lăutarulŭ ţiganŭ Erdélyi Nazi ḑice că e superiorŭ lui Sarasate. Se póte ca în cantitate aşa sĕ fiă, dér în calitate — ca cerulŭ de pămêntŭ.

—x—

Ḑiarele sêrbescĭ din Neoplanta (»Branic« şi „Zastava“) publică epistola ce le-a adresat'o d. deputatŭ Vinценţiu *Babeşŭ*, ca rĕspunsŭ la adresele de felicitare ale Sêrbilorŭ. Étă-o: . . . .

Budapesta 16 (28) Faurŭ 1886.

„Scumpe amice! Te rogŭ sĕ ai bunăvoinţă d'a-mĭ permite a mĕ adresa prin mijlocirea organului d-tale către connaţionalii d-tale din *Neoplanta*, *Ciacova*, *Verşeţĭ* şi *Biserica-albă*, carĭ în numele locuitorilorŭ sêrbĭ din acele oraşe, apoi încă unora din *Neoplanta*, carĭ în numele foştilorŭ Ciaicaşĭ locuitorilorŭ din districtulŭ *Titel*, prin depeşe telegrafice, în fine şi celorŭ mulţĭ amicĭ ai mei, carĭ din diferite părţĭ locuite de Sêrbĭ, prin epistole private m'au felicitatŭ, descoperindu'mĭ consimţĕmêntulŭ şi încrederea şi iubirea lorŭ pentru apĕrarea, ce deunăḑĭ cu ocasiunea desbaterei budgetului, am făcutŭ causei de dreptate şi legalitate a naţionalităţilorŭ nemaghiare din patriă, a mĕ adresa spre a le mulţămi tuturorŭ deodată pentru manifestarea acelorŭ sentimente către mine. Rĕspunsulŭ meu e: ferice d'acea ţéră, ai cărei cetăţenĭ au priceperea şi curagiulŭ ideilorŭ de dreptŭ şi de lege. Numai atare ţéră sigură este de progresŭ şi are îndreptăţirea la unŭ viitorŭ frumosŭ; precum d'altă parte perdută este ţéra, în peptulŭ cetăţenilorŭ căreia perit'a priceperea de dreptŭ şi de lege! Acéstă credinţă a mea póte sĕ vĕ convingă, câtŭ de veselŭ mĕ face esperienţa, că fraţii sêrbĭ şi cu acéstă ocasiune dovediră, cumcă în ei esistă acea pricepere. Eu îi salutŭ din tótă inima mea.«

V. Babeşŭ.

—x—

In 17 Martie n., în Sebeşŭ foculŭ a prefăcutŭ în cenuşe mai multe şurĭ, grajdurĭ şi locuinţe. Foculŭ a isbucnitŭ mai ântêiu în şura lui George Moldovanŭ, care a fostŭ greu rănitŭ pe când îşĭ mântuia vitele de focŭ. Trei capre i-au peritŭ în flacărĭ.

—x—

Pe *Marea Négră*, scrie »Rĕsboiulŭ«, s'a înecatŭ din causa furtunii patru corăbii încărcate cu grâne şi vite din România.

Astă séră Joi trupa germană va juca în beneficiulŭ directorului Carol de Remay, »Unŭ creiţarŭ“, comediă originală cu cântece în şése tablourĭ de Carol Costa.

Arendarea dreptului regalŭ de cârciumăritŭ în Buciumŭ.

De lângă Scurta, 10 Martie n. 1886.

Domnule Redactorŭ! Avêndŭ unele afacerĭ, am trecutŭ Duminecă în 7 Martie prin comuna Buciumŭ, de lângă Făgăraşŭ. Firesce, că nu plăcuta impresiă, ce a făcut'o asupra mea acea comună şi împrejurările îmbucurătóre din ea, ci din contră, contrariulŭ la aceste mĕ îndémnă a vĕ scrie câteva şire. Căcĭ îndată ce ajunsei în comună, mĕ surprinse imprejurarea, că vĕḑui adunaţĭ icĭ şi colea, în grupurĭ mai mulţĭ ómenĭ, carĭ însĕ sĕ păreau tare agitaţĭ. Acésta era unŭ presemnŭ, că are sĕ se întêmple ceva în acea ḑi în respectiva comună. Acésta mĕ interesă în fine şi pre mine. Ce va fi p'aci? mĕ întrebai eu. Curêndŭ aflai, că în acea ḑi are sĕ se liciteze séu esarendeze din nou dreptulŭ regalŭ de cârciumăritŭ. La auḑirea acestei neaşteptate veste îmĭ cugetai îndată, că are sĕ fiă ceva la mijlocŭ, deórece sciam bine din o corespondinţă apărută în Nr. 140 a. tr. alŭ preţuitei nóstre »Gazete«, că arenda comunei s'a fostŭ licitatŭ încă din anulŭ trecutŭ, şi adecă în 28 Iuniu, când a fostŭ luat'o d-lŭ parochŭ I. Dobrinŭ, şi încă dupĕ cum se ḑicea în acea corespondinţă „pre lângă marĭ jertfe«, cântându-se osanale la adresa d-lui părinte, între altele: ...»carele voindŭ binele comunei şi sĕ scape cu orĭ ce preţŭ acéstă comună de lipitorile evreeştĭ, chiarŭ cu »risiculŭ de a'şĭ face sie'şĭ o daună materială însem-

FOILETONŬ.

O privire asupra scrierilorŭ poporale.

(Urmare.)

Din contră descrierea de caractere cu sujete întunecate de totŭ ordinare şi rele sĕ se ocoléscă cu desevêrşire. Prin aceea, că ar vrea cineva în descrierile sale se înfacişeze cititorului viţiulŭ cu tóte ingrozitóriele sale, consecinţe şi variante, n'ar îndruma sêmţulŭ lui, mai alesŭ décă e copilŭ, către virtute, nu l'ar impinge spre bine. Este o ofensă directă, unŭ atentatŭ chiar la nevinovăţia copilului a desemna chipurĭ şi caractere în aintea ochiului copilărescŭ, — a descrie fapte şi sentimente, la a cărorŭ inferioritate cititorulŭ încă nicĭ nu s'a pututŭ gândi, — carĭ prin urmare nicĭ nu suntŭ luate imediatŭ din cerculŭ intuiţiunii sale şi carĭ siluescŭ pre copilŭ sĕ védă sub elŭ, în locŭ sĕ-lŭ destoinicimŭ prin lectură a se uita şi a imita ceva mai nobilŭ — rĕdicându-i privirea mai susŭ de linia, unde se află; va sĕ ḑică: către ceva mai nobilŭ, mai sublimŭ. In acestŭ punctŭ suntŭ de acordŭ fără nicĭ o reservă toţĭ pedagogii mai de renume. Mai departe nicĭ-odată nu trebue arătatŭ viţiulŭ în haine netede şi atrăgĕtóre; nicĭ-odată erórea sĕ nu se învĕlue în mantale. Binele sĕ nu se remunereze în modŭ pré distinctivŭ: rĕulŭ sĕ nu se pedepséscă într'unŭ modŭ pré aspru. Cititorulŭ trebue sĕ recunóscă, cum binele pórtă în sine însuşĭ adevĕrata resplată, şi cum rĕulŭ sĕ resbună prin sine şi de sine. Cetitorulŭ trebue sĕ fiă mulţumitŭ, satisfăcutŭ. décă binele isbutesce, şi sĕ sêmţă bucuriă, décă rĕulŭ sĕ nimicesce. Unŭ avertismentŭ spre bine, o conşciinţă deşteptată d'a pune pe omŭ imediatŭ pe calea virtuţii: eată primele inceputurĭ spre îndreptare — spre ajungerea scopului.

Cu deosebită accentuare trebue sĕ menţionămŭ aicĭ, că la alegerea de cărţi cu cuprinsŭ religiosŭ prevalentŭ sĕ ocolimŭ scrierĭ, carĭ au de scopŭ ascunsŭ a lua în diriḑiune adevĕratele precepte religióse, intenţionândŭ slăbirea simţului moralŭ-religiosŭ în creştinŭ. Regule stereotipe, aftărĭ şi sentinţe neînţelese nu oferŭ, nu garantéză nicĭ unŭ folosŭ moralŭ şi realŭ. Ele servescŭ mai numai spre a conduce pre cetitorŭ la unŭ resultatŭ secŭ şi fără nicĭ o importanţă, incuragindŭ totodată scrierile mediocre şi prin urmare lipsite de cuvenita basă educativă.

Elementulŭ eroticŭ sĕ nu se pré intoneze în literatura poporală, cu tóte că o escludere totală nu se póte pretinde. Nu este nicĭ statuitŭ, nicĭ permisŭ de principiele pĕdagogice, ca erotica sĕ-o constituimŭ de objectŭ alŭ espunerii. Erotomania ar trebui eschisă cu totulŭ din scrierile poporale. Declaraţiunile de amorŭ după lungĭ introducerĭ de romanurĭ sensaţionale, scene despre ruperea fidelităţii, tractărĭ viclene şi flecsibilităţĭ indoióse în purtare şi conversare ḑilnică în stilŭ şi limba espunerii, jocurĭ stilistice cu tendinţe reservate şi ascunse etc. nu trebue sĕ aibă locŭ în scrierile menite pentru educarea generaţiunilorŭ tinere. In tóte acele casurĭ însc, în carĭ amorulŭ socialŭ ar avea sĕ reiésă ca o cerinţă divină, trebue sĕ-lŭ descriemŭ ca pe unŭ mijlocŭ de legătură între ómenĭ comandată şi prescrisă de Dumneḑeu.

Acestŭ amorŭ apoi trebue menageatŭ în sensŭ moralŭ religiosŭ, d'a stima şi iubi pe carĭ i-amŭ învĕţatŭ a stima şi iubi! Unŭ pedagogŭ renumitŭ încă susţine, că iubirea sexuală socială, până când ea nu degeneréză în sentimente bestiale, ordinare, posede o forţă moralisătóre puternică, carea pe mulţĭ tinerĭ şi fecióre nu numai i a abătutŭ şi opritŭ dela calea corupţiunii şi depravaţiunii, ci i-a însufleţitŭ şi entusiasmatŭ spre fapte nobile, ţinêndu-i pe calea virtuţii, unica solutară.

Pe lângă aceea, că pretindemŭ dela orĭ-care scriere sĕ fiă morală, şi subiectulŭ espunerei, adecă caracterele persónelorŭ descrise şi particularităţile întêmplărilorŭ espuse şi desfăşurate din viaţa omenéscă sĕ fiă adevĕrate, séu celŭ puţinŭ câtŭ mai aprópe de adevĕrate. Ceea ce se ḑice despre ţĕrĭ şi popórĕ, despre viaţa casnică-familiară, de referinţele sociale între tinerii de ambele sexe, de raportulŭ dintre tată, mamă şi fii etc, precum şi despre plante şi animale, în genere despre natură: trebue sĕ corĕspundă adevĕrului.

nată, a oferitŭ pentru regalulŭ de cârciumăritŭ alŭ mice. comune Buciumŭ suma de 461 fl. 50 cr. v. a. anualŭ« ect.. Frumóse vorbe!! Insĕ ce folosŭ, căcĭ au fostŭ numai vorbe góle. E lucru cunoscutŭ, că unde se facŭ multe „vorbirii“ nu'sŭ fapte; ér unde'sŭ fapte, acele vorbescŭ de sine și nu-sŭ de lipsă «vorbăriile« góle.

Sĕ vedemŭ acum, cum și pentru ce s'a întêmplatŭ a doua licitațiune? Căcĭ dupĕ cum m'a informatŭ unŭ locuitorŭ din acea comună, lucrulŭ s'ar părĕ tare hazliu căcĭ pretorele subst., d. Adolf Closs, după ce s'a presentatŭ în comună, a spusŭ cam următórele: ...„In urma unui conclusŭ alŭ representanței comunale d-to...., amŭ fostŭ silitŭ a lua dispozițiile de lipsă, ca sĕ se esarêndeze arênda comunei din nou, deórece »protocólele primei licitațiunĭ întêmplată în 28 Iuniu a. tr. s'au „pierdutŭ“ din archiva preturei, nu se află nicăirĭ, și prin urmare neputêndu-se încheié contractŭ formalŭ — în lipsa acelora — cu celŭ ce a oferitŭ mai multŭ, séu cu arêndatorele de atuncĭ, carele a fostŭ d-lŭ parochŭ I. Dobrinŭ, a trebuitŭ în interesulŭ comunei, ca acésta sĕ nu sufere daună, sĕ se determine o altă ḑi de licitare« ect... Dér óre așa n'a suferitŭ daună comuna?

Iată dér, on. publicŭ cetitorŭ, motivele nimicirei primei licitațiunĭ. Mai au óre lipsă de comentărŭ? Acum întrebŭ eu: Da óre pentru ce s'a neglesŭ atâta timpŭ încheiarea contractului, și óre pentru ce nu s'a încheiatŭ îndată după terminarea primei licitațiunĭ? Séu că acésta a întrelăsat'o d-lŭ parochŭ — arêndătorŭ — pentru interesulŭ celŭ mare ce-lŭ are față de comună? Și óre pentru ce sĕ retrage acum d-lŭ parochŭ de pe unŭ terenŭ așa bogatŭ, unde a ajunsŭ „pre lângă marĭ jertfe« și de unde ar putea lucra așa de bine pentru multŭ sbuciumatulŭ bine alŭ comunei? — Ér din interesŭ față de comună s'o facă acésta?

Pentru aceste isprăvurĭ numai s'a făcutŭ »sfară în țéră“ prin ḑiaristică cu corespondințe inspirate?? . . . . La acestea ḑice Românulŭ: „Lauda de sine . . .“ Triste desamăgirĭ! . . . .

Ca și când ar fi avutŭ o presimțire profetică, unŭ altŭ corespondentŭ în Nr. 188 alŭ prețuitei »Gazete» i-a spusŭ d-lui parochŭ că nu face nicĭ o ispravă și că totŭ lucrulŭ e trébă de „geschäft,“ și nimicŭ alta; dar nicĭ decum interesŭ pentru binele comunei. Și étă după dóuĕ lunĭ și 7 ḑile de arêndătoriă a d-lui parochŭ Dobrinŭ, comuna a venitŭ în mai mare încurcătură.

Va sĕ ḑică, d-lŭ parochŭ Dobrinŭ âmblă în ruptulŭ capului sĕ descurce comuna, și ca din fatalitate sĕ încurcă totŭ mai rĕu. Dér nu-i destulŭ cu atâta, comuna din acéstă fatală esperimentare de arêndășitŭ alŭ d-lui parochŭ are sĕ sufere și daune materiale însemnate, și în cele din urmă în comună domnesce totŭ lipitórea — Evreulŭ d-sale! Căcĭ arênda la a doua licitare — fiindŭ luată totŭ de Evreu — s'a urcătŭ numai la 403 fl; prin urmare în totŭ anulŭ are comuna o daună de 58 fl. 50 cr. ér în decursŭ de 3 anĭ, pre câtŭ timpŭ a fostŭ licitată arênda, suma de 175 fl. 50 cr. adecă: o sută șepte ḑecĭ și cincĭ florinĭ și 50 cr. v. a., care la o comună mică și fără alte venite este într'adevĕrŭ o sumă destulŭ de însemnată, care are a se atribui numai încercărei nenorocóse și meritului d-lui parochŭ.

Iată dér pre față doveditŭ cu cifre și cu fapte binele și folosulŭ ce l'a adusŭ comunei arêndășia d-lui parochŭ. Ba încă mai multŭ. D-lŭ parochŭ a doveditŭ prin acésta și lipsa de tactŭ și prevedere, a mânatŭ numai apă pe móra lipitórei d-sale, bunului prietinŭ de odinióră, de care ḑicea că a »mântuitŭ« comuna, încă de astă-véră. Acum și celŭ din urmă plugarŭ s'a putută convinge de isprăvile ce póte face d-lŭ parochŭ, carĭ nicĭ-decum nu-i facŭ onóre; ér' pre de altă parte, că jupânulŭ Itzig póte mai multŭ ca d-sa. Rele presemne!!

Cu treburĭ de acestea părintele Dobrinŭ nu'șĭ câștigă iubirea poporului. *Călĕtorulŭ.*

Elena Teodorini.

Joi séra în septĕmâna trecută, precum s'a anunțatŭ, s'a făcutŭ d-șórei Teodorini o primire strălucită în Craiova. La gară se aflau mai mult de o sută de persóne din societatea craiovénă, scrie „România.“ Séra, membrii mai multorŭ societățĭ din localitate, cu torțe și cu musica în frunte s'au presentatŭ la domiciliulŭ divei romăne. D. Grecescu, președintele societății „Ajutorul,“ i-a uratŭ bună venire printre dênșii, în aclamațiunile mulțimei. D-șóra Teodorini, eșind în balconŭ, a mulțămitŭ concetățenilorŭ sĕi, cu o voce fórte mișcată, pentru primirea ce i se face, și a adăugatŭ că, décă este mândră de a fi romăncă, se simte cu atât mai mândră că este craiovéncă.

Urale nesfêrșite urméză cuvintelorŭ privighiĕtórei Olteniei. Cu astă ocasiune, d-șóra Teodorini a făgăduitŭ că va contribui la restaurarea teatrului ce pórtă numele tatălui sĕu.

A doua ḑi, Vinerĭ, la concertulŭ ce a datŭ în teatru d-șóra Teodorini a fostŭ cu adevĕratŭ sĕrbătorită.

Inainte d'a pleca la Viena, unde va da câteva concerte, d-șóra Teodorini va da o representațiune în Craiova în folosulŭ sĕracilorŭ.

Lunĭ séra, la teatrulŭ naționalŭ din Bucurescĭ s'a făcutŭ d-rei Teodorini ovațiune, scrie „România“. Studenții i-au datŭ o corónă, Regele și Regina, carĭ asistau la representațiune au trimisŭ cântăreței române pe scenă o diademă; publiculŭ nu mai isprăvia cu aclamațiunile.

Sĕrbătorita artistă póte că va juca și în Iașĭ, unde a fostŭ învitată.

Concursŭ*).

In adunarea ordinară a despărțămêntului I alŭ reuniunei învĕțătorilorŭ rom. gr. or. din districtulŭ alŭ X-lea Brașovŭ, ținută la 9 Martie a. c. în comuna Dêrste, parochulŭ localŭ, Toma Bârsanŭ, însuflețitŭ de cuprinsulŭ disertațiunilorŭ cetite în acéstă adunare asupra temei: „*Disciplina în școlă*“ s'a aflatŭ îndemnatŭ a destina unŭ premiu de 7 fl. v. a. pentru elaborarea unei teme de cuprinsulŭ:

„*Cum sĕ fie crescerea ce părinții au a o da copiilorŭ lorŭ, pentru ca școla sĕ 'șĭ pótă ajunge mai cu înlesnire înaltulŭ sĕu scopŭ?*“

La acéstă ideă sublimă s'au mai alăturatŭ d-nii: Irimie Popa, economŭ cu 10 fl., Ioanŭ Găvrușŭ, notarŭ cu 4 fl. și Victorŭ Popea cu 5 fl. Acéstă sumă concreḑêndu-se comitetului despărțămêntului amintitŭ, acesta publică următorulŭ concursŭ cu terminulŭ până la Dumineca Tomii a. c.

Suma de 25 fl. v. a. sĕ va oferi acelui Domnŭ, a cărui lucrare va fi judecată din partea comitetului ca cea mai bună, întrunindŭ condițiunile următóre:

a) Tema sĕ fie lucrată in formă de cuvêntare;

b) Stilulŭ sĕ fie câtŭ se póte la înțelesulŭ poporului;

c) Fiecare temă sĕ fie însoțită de unŭ motto

d) Numele autorului sĕ fiă cuprinsŭ într'unŭ plicŭ sigilatŭ, care va purta motto temei.

e) Lucrările sĕ fie scrise de mână străină.

f) Lucrările nepremiate se vorŭ retrimite la cererea autorilorŭ, ér necerêndu-le dênșii pliculŭ se va arde și lucrarea se va păstra în archiva bibliotecii reuniunei.

g) Dreptulŭ de proprietate asupra lucrării premiate rĕmâne alŭ autorului, care pentru vulgarisarea ei în poporulŭ nostru este rugatŭ a o publica în broșurĭ.

h) Reflectanții au a'șĭ trimite lucrările lorŭ până la terminulŭ amintitŭ la președintele despărțămêntului, Ion Dorca, în Satulungŭ (Hosszufalu).

Satulungŭ, 18 Martie 1886.

I. Dorca președinte. *I. Dariu* notarŭ.

*) Celelalte ḑiare încă suntŭ rugate a reproduce notița acésta.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

BELGRADŬ, 1 Aprilie. — Regele a încredințatŭ din nou d-lui Garașanin formarea noului cabinetŭ. După o versiune neconfirmată, acéstă misiune sĕ se fi încredințatŭ d-lui Ristici.

BERLINŬ, 1 Aprilie. — Reichstagulŭ a primitŭ cu 173 contra 146 voturĭ legea în contra socialiștilorŭ, reducêndu'i însĕ durata aceleia la doi anĭ. Legea prevedea adecă durata de cincĭ anĭ, pe care însĕ au susținut'o numai conservatorii și fracțiunile.

ULTIME SCIRĬ

VIENA, 31 Martie. — *Pre credința informațiunilorŭ ce i-au venitŭ, „Noua Presa liberă“ spune, că Rusia face preparative pentru a ocupa Bulgaria.*

Niște ordine în plicŭ pecetluitŭ s'ar fi adresatŭ la Odesa, pentru a face sĕ se transporte trupe rusescĭ la Varna, în momentulŭ voitŭ.

DIVERSE.

Intre antropofagĭ. — Un austriacŭ, care trăește în Australia, a scrisŭ nu de multŭ din Spirito-Santo cătră o fóie ungurească, între altele, următórele: »Eu sunt aicĭ în Spirito Santo, lângă fluviulŭ Mordanŭ, între mâncătorĭ de ómenĭ. Nicăirĭ pe lume nu e așa lățitŭ și înrădăcinatŭ obiceiulŭ de a mânca carne de omŭ, ca în acestŭ ținutŭ, pe care l'a descoperitŭ cuceritorulŭ spaniolŭ Quiros la 1606. Misionarii au făcutŭ totŭ posibilulŭ, dér n'au fostŭ în stare a face pe aceste bestii sĕ nu mai guste carne de omŭ. Acum 45 anĭ ei au friptŭ și mâncatŭ pe celebrulŭ misionarŭ englesŭ Wiliams. Când îșĭ potŭ procura carne de omŭ ei o mănâncă și astăḑĭ mai bucurosŭ decâtŭ orice. Décă n'am ajunsŭ și eu în frigarea lorŭ, aceasta o datorezŭ numai împrejurărei că aceștĭ sĕlbaticĭ vĕdŭ în mine o ființă divină. Acésta este a se atribui aparatului meu fotograficŭ, minunatului meu revolverŭ, unei lăzĭ de rachete plesnitóre și nemărginitei lașitățĭ a acestorŭ ticăloșĭ. Când șĭ-au vĕḑutŭ chipurile lorŭ, făcute de mine, au începutŭ sĕ mĕ adóre ca pe unŭ Dumneḑeu, căcĭ așa minunĭ n'au vĕḑutŭ de când suntŭ. Insĕ acum câteva ḑile am auḑitŭ, că acești monstri au prinsŭ pofta sĕ guste din corpulŭ mĕu. Ei au ḑisŭ lingêndu-șĭ buzele: „Și acesta ar fi o bucățică bună.« Auzindŭ acésta, m'am înfioratŭ. Iute aprinsei o rachetă și îndreptai scânteile spre acei flămânḑĭ, carĭ săriră îngroziți și fugiră în tóte părțile.“

Editorŭ: Iacobŭ Mureșianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureșianu.

Au fostŭ scriitorĭ în tóte timpurile, suntŭ și astăḑĭ încă — durere — din cei mai mulțĭ, carĭ scriu orbesce și aducŭ în piață astfelŭ de producțiunĭ literare, de carĭ unŭ autorŭ solidŭ și seriosŭ pregătitŭ trebue sĕ se rușineze. Mai cu sémă greșescŭ în direcțiunea acésta cei mai mulțĭ noveliștĭ beletristicĭ, carĭ vorŭ sĕ scrie pentru tinerimea de ambele sexe și carĭ împreună cu mediocrii nostri autorĭ didacticĭ vorŭ sĕ ne înavuțéscă literatura poporală cu felŭ de felŭ de scrierĭ ordinare, pline de fantasii scrintite și condamnabile, fără nicĭ unŭ scopŭ nobilŭ, instructivŭ și educativŭ, decâtŭ dóră sĕ șĭ câștige reputațiunĭ literare pe contulŭ educațiunii poporale.

Mai încolo esagerațiunile trebuescŭ ocolite cu tótă strictețа și cu deosebire în caracteristica persónelorŭ, pentru că nimicŭ nu póte fi mai stricăciosŭ inimei tinere, decâtŭ când scriitorulŭ se mișcă între estreme, ridicândŭ pe omŭ acum în regiunĭ superióre îngerescĭ, acum a-lŭ cufunda în atmosfera diavolului. In asemenea casŭ nu-i rĕmâne cetitorului altceva decâtŭ pe celŭ d'ântêiu sĕ-lŭ admire, fără sĕ-șĭ fi câștigatŭ unŭ stimulentŭ statornicŭ spre imitare, éră p'alŭ doilea omŭ sĕ-lŭ compătiméscă séu sĕ-lŭ condamne fără d'a cugeta măcarŭ la o asemenea cădere! Chiar și scrierĭ în versurĭ, în care licența merge pré departe, trebuescŭ aruncate în focŭ.

Scrierile pentru tinerime și pentru poporŭ în genere trebue sĕ cuprindă și elemente creatóre. Ele potŭ avea unŭ scopŭ întreitŭ: a distrage, a nobilita și a înavuți capitalulŭ sciințificŭ alŭ cetitorului. Cu câtŭ scrierea va atinge mai multŭ acestŭ întreitŭ scopŭ, cu atâtŭ e mai de prețŭ.

Décă vremŭ prin astfelŭ de scrierĭ sĕ esercitămŭ o influință nobilă și binefăcĕtóre asupra inimei cetitorului: atuncĭ scrierea trebue sĕ aibă ca principiu o ideă mai înaltă. Adevĕrurile și descrierile de caractere trebuescŭ espuse în modŭ de totŭ intuitivŭ, ca cetitorulŭ sĕ-șĭ pótă câștiga ușorŭ o direcțiune morală puternică și neschimbăciósă în totŭ percursulŭ vieții sale pămêntescĭ, orĭcum ar fi sĕ sufle vêntulŭ sorții; sĕ recunóscă însușĭ cetitorulŭ o influință vindecătóre din aceste istorisirĭ. Recunóscerea unui adevĕrŭ nu este ertatŭ sĕ resulte din casurĭ norocóse séu nenorocóse, anume pricinuite cu voia orĭ plăsmuite din întêmplare. Istorisirĭ, în carĭ ómenii fiă chiar nevinovațĭ, căḑuțĭ în totŭ felulŭ de lipse și nenorocirĭ, și apoi chiar și fără propria lorŭ voință, diligență și muncă prin moștenirĭ neașteptate, prin patronagiurĭ venite fără veste dela persóne înalte, prin găsirea de comorĭ ascunse, jocurĭ de loteriă, peripeții de călĕtoriă etc., scapă apoi din tóte acestea fricĭ și perplesitățĭ, constituescŭ pentru cetitorŭ mai multŭ unŭ periculŭ decâtŭ unŭ avantagiu concretŭ.

Și chiar în opurĭ de cuprinsŭ curatŭ instructivŭ (biografii, istoriă, geografiă, sciințe naturale, artă, technică ș. a.) sĕ se tracteze numai materia care în adevĕrŭ crează și instruesce. Negreșitŭ cuprinsulŭ trebue sĕ încordeze atențiunea. Dér sub cuvêntulŭ încordare nu înțelegemŭ acea încordare, pe carea o găsimŭ mai pe fiecare pagină în romanurile de sensațiune și colportagiu. Ci curata scriere didactică poporală sĕ se distingă mai cu sémă prin claritate, prin agerime și pregnanță în espresiune și stilŭ; ea trebue sĕ omită deducțiunile inutile, sĕ urmăréscă unŭ planŭ hotărîtŭ și sĕ nu tréca marginile întru împlinirea și ajungerea scopului sĕu instructivŭ și educativŭ nicĭ în sensŭ subiectivŭ, nicĭ în sensŭ obiectivŭ. Pe lângă o descriere vióiă și cu căldură, chiar cu humorŭ, unde se póte sĕ aibă scrierea și timbrulŭ autenticității. Numai astfelŭ de scrierĭ ne dau convingerea că s'au lucratŭ seriosŭ și că suntŭ instructive totodată. Scrierile didactice de cuprinsŭ istoricŭ și menite pentru poporŭ în genere astfelŭ sĕ fiă țĕsute, încâtŭ pe lângă o distracțiune solidă sĕ ofere și imboldulŭ d'a predispune pe celŭ ce o cetesce cătră bine, cătră totŭ ce este nobilŭ, frumosŭ și mărețŭ. In fine cuprinsulŭ trebue sĕ corĕspunḑă etății, dér și gradului de desvoltare psychică a tineretului și poporului peste totŭ.

(Va urma.)

Cursulŭ la bursa de Viena

din 30 Martie st. n. 1886

Rentă de aurŭ 4%	103.05	Bonurĭ croato-slavone	104.75
Rentă de hârtiă 5%	95.05	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	100.—
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	152.75	Imprumutulŭ cu premiu ung.	121.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	100.10	Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	123.80
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	127 —	Renta de hârtiă austriacă	84.90
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115. —	Renta de arg. austr.	84.95
Bonurĭ rurale ungare	105 —	Renta de aurŭ austr.	114 20
Bonurĭ cu cl. de sortare	1C3 —	Losurile din 1860	139 75
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	105.—	Acțiunile băncei austro-ungare	875 —
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.80	Act. băncei de creditŭ ung.	304.25
Bonurĭ rurale transilvane	104 80	Act. băncei de creditŭ austr.	298.—
		Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.93
		Napoleon-d'orĭ	999.—
		Mărcĭ 100 imp. germ.	61.65
		Londra 10 Livres sterlinge	125.70

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 17 Martie st. v. 1886.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%).	92½	94½
Renta rom. amort. (5%)	95½	96½
» convert. (6%)	88—	89½
Împr. oraș. Buc. (20 fr.)	31½	33—
Credit fonc. rural (7%)	102½	103¼
» „ „ (5%)	86½	87—
» » urban (7%)	99¼	100—
» » » (6%)	92½	93½
» » » (5%)	83—	84—
Banca națională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Națională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	14 ¾	14—
Bancnote austriace contra aurŭ.	2.00—	2.03

Cursulu pieței Brașovŭ

din 31 Martie st. n. 1886.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.67	Vênd.	8.70
Argint românesc	»	8.60	»	8.65
Napoleon-d'orĭ	»	9.97	»	10.—
Lire turcescĭ	»	11.20	»	11.30
Imperialĭ	»	10.20	»	10.30
Galbenĭ	»	5.86	»	5.90
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.—	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	124.—	»	125.½
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Avisŭ d-lorŭ abonațĭ!

Rugămŭ pe d-nii abonațĭ ca la reînoirea prenumerațiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ și numerii de pe fâsia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Domnii ce se abonéză din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ și sĕ arate și posta ultimă. *ADMINISTR. „GAZ. TRANS.“*

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	—	7.45	—
Predealŭ	—	—	12.50	—
	—	—	1.09	—
Timișŭ	—	—	1.40	—
Brașovŭ	—	—	2.27	—
	6.22	—	2.55	—
Feldióra	7.01	—	3.38	—
Apatia	7.33	—	4.17	—
Agostonfalva	8.01	—	4.47	—
Homorodŭ	8.45	—	5.42	—
Hașfaleu	10.10	—	7.37	—
Sighișóra	10.29	—	8.01	—
	10.39	—	8.21	—
Elisabetopole	11.19	—	9.05	—
Mediașŭ	11.54	—	9 43	—
Copsa mică	12.12	—	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blașiu	1.30	—	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiușŭ	2.11	—	7.43	—
Aiudŭ	2.55	—	8.29	—
Vințulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	—	9.12	—
Ghirișŭ	4.09	—	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Clușiu	5.56	—	12.59	—
	6.08	—	—	8.00
Nedeșdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirișŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	—	—	11.04
Ciucia	8.28	—	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	—	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	—	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velințe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare	10.37	—	—	4.06
	10.51	—	10.37	—
P. Ladány	12.37	—	12.59	—
Szolnok	2.58	—	4.45	8.22
Buda-pesta	6.00	—	10.05	10.30
Viena	6.35	—	10.50	—
	3.00	—	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	—	—	—	—
Budapesta	6.47	—	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	—	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	—	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	—	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mező-Telegd	—	—	10.28	2.34	—
Rév	—	—	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	—	1.31	4.26	—
Huiedin	—	—	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriș	—	—	4.00	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeșdu	—	—	4.36	6.24	—
Clușiu	—	—	5.05	6.43	—
	12.05	—	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriș	2.16	—	—	8.51	—
Cucerdea	3.12	—	—	9.31	—
	3.32	—	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vințulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	—	—	10.24	—
Teiușŭ	4.50	—	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blașŭ	6.02	—	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copșa mic	7.00	—	—	12.36	—
Mediașŭ	—	—	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	—	—	1.56	6.40
Sigișóra	—	—	—	2.34	7.20
Hașfaleu	—	—	—	3.02	8.01
Homorod	—	—	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	—	—	5.30	11.02
Apatia	—	—	—	6.03	11.37
Feldióra	—	—	—	6.35	12.14
Brașovŭ	—	—	—	7.14	1.09
	—	—	—	—	1.50
Timișŭ	—	—	—	—	2.48
Predealŭ	—	—	—	—	3.23
	—	—	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	—	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiușŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4.27
Vințulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Șibotŭ	12.52	—	5.19
Orăștia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3.50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborșin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6.14	10.23
Paulișŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovațŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok	2.39	12.00	4.53
	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8 00
Szolnok	11.02	3.44	11.40
	11.12	4.02	12.00
Aradŭ	3.37	7.53	5.25
Glogovațŭ	4.13	—	6 19
Gyorok	4.38	—	6.46
Paulișŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborșin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasàda	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăștiă	10.10	—	12.24
Șibotŭ	10.43	—	12.53
Vințulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiușŭ	12 05	—	2.24

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9.36
Timișóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroșenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7.05	12.27	3.00
Hațegŭ	7.53	1.19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.40
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Banița	10.11	3.35	6.07
Petroșenĭ	10.43	4.04	6.39

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7.40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3.10	7.40

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroșenĭ	6.49	9.33	5 28
Banița	7.27	10.14	6.08
Crivadia	8.06	10.54	6.45
Pui	8.50	11.37	7.35
Hațegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8.44
Simeria	10.53	1.35	9.15

Tipografia *ALEXI* Brașovŭ.